

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců Mgr. Aleše Roztočila a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Ústavní soud**, se sídlem Joštova 8, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 12. 2013, č. j. 30 A 93/2013 – 19,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce požádal žalovaného elektronickou poštou dne 3. 6. 2013 o poskytnutí informací. Proti obdržené odpovědi, kterou pokládal za nezákonnou a nedostatečnou, podal žalobce dne 23. 8. 2013 správní žalobu u Krajského soudu v Budějovicích, jež byla usnesením ze dne 26. 8. 2013, č. j. 10 Na 75/2013 – 3, postoupena Krajskému soudu v Brně.

Krajský soud v Brně vyzval usnesením ze dne 8. 10. 2013, č. j. 30 A 93/2013 – 12, žalobce k úhradě soudního poplatku ve výši 2.000 Kč za podání žaloby proti nezákonnému zásahu podle položky 18 bod 2. písm. d) sazebníku soudních poplatků zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), ve znění pozdějších předpisů. Žalobce následně nedoložil dostatečně důvody k přiznání osvobození, a proto krajský soud usnesením ze dne 19. 12. 2013, č. j. 30 A 93/2013 – 19, zamítl žalobcovu žádost na osvobození od soudního poplatku a vyzval žalobce k jeho úhradě ve lhůtě 10 dnů. V odůvodnění usnesení krajský soud uvedl, že žalobce neunesl břemeno důkazní ve smyslu prokázání nedostatečných prostředků pro osvobození od soudních poplatků, když nedoložil výši příjmů, své majetkové poměry a náklady na živobytí. Dále krajský soud posuzoval žádost pohledem, zdali se nejedná o případ zneužití práva pro jeho uplatňování

svévolným nebo šikanózním způsobem. Krajský soud seznal z hlediska stěžovatelova postupu v konkrétní věci, jeho chování a celkového počtu minulých podání, že se jedná o kverulanta, jehož snaha není orientována na účelné uplatňování práva.

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 12. 2013, č. j. 30 A 93/2013 – 19, včasnou kasační stížnost, v níž označil napadené usnesení za „(...) *projev nesoudnosti i arogance, počínaje výroky a konče poučením*“. Stěžovatel namítá, že předložené čestné prohlášení k jeho majetkovým poměrům je dostatečným podkladem k osvobození od soudního poplatku a uvádí, že není povinen psát svá podání v právní terminologii. Judikatura Ústavního soudu vyžaduje šetrný přístup k právu žadatele na osvobození od soudních poplatků a nikoli dokazování majetkových poměrů žadatele, jak je provedl krajský soud. Soud nepřijatelně požadoval po stěžovateli přiznání zdrojů příjmů, kterými stěžovatel vůbec nedisponuje. Stěžovatel dále vyčítá soudu nerozmyšlenou citaci zákona a nesouhlasí s argumentací judikatury namísto argumentace zákonné. Krajskému soudu nepřisluší zkoumat, zdali je právo uplatňováno svévolně nebo šikanózně. Stejně tak soud není oprávněn určovat výši soudního poplatku; jeho povinností je od poplatku osvobodit v plném rozsahu nebo zčásti. Citované rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. 1 As 121/2012, není v případě stěžovatele aplikovatelné, protože se v něm rozhodovalo o jiném skutkovém stavu. Stěžovatel nesouhlasí se svým označením za kverulanta a uvádí, že nesbírá rozhodnutí jako trofeje. V napadeném usnesení o zaplacení soudního poplatku pak soud stěžovateli uložením lhůty pro zaplacení v délce 10 dnů fakticky zkrátí lhůtu pro podání opravného prostředku. Proto stěžovatel navrhuje, aby byla napadenému usnesení odňata účinnost a věc byla přikázána krajskému soudu, který nepřiděluje věci bez ohledu na rozvrh práce.

Žalovaný se ke kasační stížnosti stěžovatele nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud v posuzované věci nepožadoval zaplacení soudního poplatku ani zastoupení advokátem pro řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy je předmětem přezkumu usnesení, kterým nebylo stěžovateli přiznáno osvobození od soudních poplatků, by totiž trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku či na podmínce povinného zastoupení znamenalo jen další řetězení téhož problému (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, č. 486/2005 Sb. NSS a rozsudek ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37).

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), ve znění pozdějších předpisů, vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel, přičemž neshledal vady uvedené v odstavci 3 citovaného ustanovení, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Stěžovatelovy kasační námitky lze podřadit pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. „z důvodu nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky v předcházejícím řízení“, ustanovení § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. „z důvodu zmatečnosti řízení před soudem spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce“, a § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. „z důvodu nepřezkoumatelnosti

pokračování

spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé“.

Kasační stížnost není důvodná.

Stěžovatel brojí proti úvahám soudu, ve kterých soud posuzoval, zdali neuplatňuje právo svévolným a šikanózním způsobem. Procesní předpisy sice neobsahují výslovná ustanovení, která by pojednávala o postupu v případech svévolného či šikanózního uplatňování práva. Princip, že zneužívání práva nepožívá právní ochrany, je ale obecnou zásadou právní, vlastní celému právnímu řádu z jeho povahy (srov. např. nález Ústavního soudu Pl.ÚS 25/12 ze dne 17. 4. 2013, č. 116/2013 Sb.). Svévolné uplatňování práva nesměruje k právem stanoveným legitimním cílům, naopak je zaměřeno na znepříjemňování života druhých, způsobování škody, vyvíjení nedovoleného nátlaku, realizaci msty a jiné zavrženíhodné motivy. Pokud by byla přiznávána ochrana jakémukoli výkonu práva bez ohledu na případné pohnutky, soudy by *ad absurdum* vynucovaly právo, které by škodilo, bylo by nástrojem msty, zdrojem napětí a soudní rozhodnutí by v očích společnosti začala postrádat legitimitu; takový závěr je v demokratickém právním státě založeném na účtě k lidským právům nemyslitelný. Krajský soud nepochybil, pokud dospěl k závěru, že žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků je zneužitím práva (srov. k tomu rovněž níže). Nedůvodná je potom námitka, kterou stěžovatel namítá zmatečnost na základě toho, že mu byl přiznán krajským soudem status kverulanta; soud rozhodl ve správném obsazení za splnění podmínek řízení a žádný ze soudců nebyl vyloučen pro podjatost. Stěžovatelem tvrzené machinace s přidělením věci nebyly nijak doloženy.

Stěžovatel dále namítá nesprávné posouzení jeho majetkových poměrů a nezákonné odepření osvobození od soudního poplatku. Institut soudního poplatku přenáší část nákladů výkonu soudnictví na navrhovatele, plní regulační funkci přístupu k soudnictví a zvyšuje odpovědnost procesních stran za výsledek řízení. Naopak soudní poplatek nesmí omezovat právo na přístup k soudu u osob, jejichž poměry zaplacení soudního poplatku neumožňují. Soud má proto účastníka řízení, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, od soudního poplatku zčásti nebo zcela osvobodit podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s.

Osvobození od soudního poplatku má ale své limity, které vyplývají z požadavků na rozumné a spravedlivé uspořádání práv a povinností v soudním řízení. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, „*I když účastník je nemajetný, takže by zásadně bylo namístě přiznat mu osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud výjimečně toto dobrodiní odepřít, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede. O výše uvedený případ se může jednat, vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem účastníkovy životní sféry (netýkají se, a to ani nepřímě, účastníkovu majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, nýbrž jde o spory vyvolané účastníkovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí).*“

Nejvyšší správní soud si je vědom z minulých řízení stěžovatelových právních aktivit, ve kterých převážně nešlo o smysluplné hájení stěžovatelových práv ale o uměle

vytvořené spory ve smyslu citovaného rozsudku. Obdobný význam má i toto řízení o kasační stížnosti, které fakticky nezasahuje do životní sféry stěžovatele. Protože svévolný a šikanózní výkon práva nepožívá soudní ochrany, nelze v případě takového výkonu práva osvobodit stěžovatele od soudního poplatku.

Uvedený závěr potvrzuje i usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 – 22, „[p]okud žádost o ustanovení právního zástupce a o osvobození od soudních poplatků (§ 35 odst. 8 a § 36 odst. 3 s. ř. s.) není s ohledem na svůj obsah a formulace tam uvedené míněna vážně, ale její jediný myslitelný rozumný význam je šikanózní, jde o zneužití práva podat takovou žádost“.

Z učiněných stěžovatelových podání je zjevné, že nemohou být míněna vážně. Jejich obsah nesměruje k účelnému hájení práv; spíše se jedná o exhibici stěžovatelovy tvořivosti, jejíž projev často nemá pro samotné řízení před soudem význam, jak dokládají např. následující výroky stěžovatele obsažené v projednávané kasační stížnosti: „je možná vedlejší, že soud neuvažuje o návrhu na zahájení řízení v minulém čase, jak běžně činí,“ „žádný účastník řízení není povinen vyvracet každý nesoudný úsudek KS, když je zjevný, i proto tak navrhopatel nečiní, protože za to není placen či odměňován, a to nikým,“ „je svévolí KS, pokud systematicky činí stupidní závěr, že zjistil, že navrhopatel je příjemcem příspěvku na živobytí, ale neví, zda jde o příspěvek na živobytí,“ „KS svými pseudovýklady okrádá stát a vládě se to ještě nedoneslo (tunel na státní finance),“ „úsudek, že soudy nejsou povolány k „k tvorbě zbytečných rozhodnutí“ jsou imbecilní aroganci“.

Stěžovatel nesouhlasí s argumentací krajského soudu, která se neomezuje toliko na aplikaci zákona, ale vychází i z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu. Úkolem Nejvyššího správního soudu je podle § 12 odst. 1 s. ř. s. zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování. Jeden z klíčových principů práva, zásadu právní jistoty, naplňují soudy právě svojí rozhodovací praxí, pokud rozhodují stejné případy stejně a odlišné případy posuzují odlišně. Argumentace judikaturou vyšších soudů je proto nutným předpokladem pro spravedlivé rozhodování. Závěry jednotlivých soudních rozhodnutí, pak podle okolností lze vztáhnout i na další případy, což nelze bez další argumentace *a priori* vyloučit tvrzením, že právní závěry byly formulovány na případě skutkově částečně odlišném. Citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 – 22, se týká právě nepřiznání osvobození od soudního poplatku a jako součást ustálené judikatury byl správně ve stěžovatelově případě krajským soudem zohledněn.

Námítka ke stanovené výši soudního poplatku není důvodná. Krajský soud neuložil povinnost k zaplacení soudního poplatku svévolně. Soud vyměřil výši poplatku v souladu s položkou 18 bodem 2 písm. d) přílohy zákona soudních poplatcích.

Usnesením ze dne 19. 12. 2013, č. j. 30 A 93/2013 – 19, kterým určil Krajský soud v Brně stěžovateli lhůtu 10 dní k zaplacení soudního poplatku, nedošlo ke zkrácení lhůty pro podání kasační stížnosti. Lhůta pro podání kasační stížnosti začala běžet standardně v délce dvou týdnů podle ustanovení § 106 odst. 2 s. ř. s. od doručení rozhodnutí ze dne 19. 12. 2013, č. j. 30 A 93/2013 – 19, do sféry stěžovatele dne 30. 1. 2014. Stěžovatel podal kasační stížnost k poštovní přepravě v poslední den lhůty dne 13. 2. 2014, a Nejvyšší správní soud ji proto neodmítl pro opožděnost, tj. lhůta pro podání opravného prostředku zkrácena nebyla.

pokračování

Nejvyšší správní soud na základě výše uvedených úvah dospěl k závěru, že Krajský soud v Brně rozhodl o zamítnutí stěžovatelovy žádosti o osvobození od soudních poplatků správně. Žádost o osvobození od soudních poplatků nebyla cílena k účelné ochraně stěžovatelových práv, nýbrž měla být prostředkem, který by umožnil stěžovateli přístup k soudu v dalším z řady uměle vytvořených sporů. Námitky uvedené v kasační stížnosti proto neuznal Nejvyšší správní soud za důvodné.

Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost stěžovatele zamítl.

O nákladech Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Procesně úspěšnému žalovanému žádné náklady nevznikly, stěžovatel pak úspěch ve věci neměl. Proto žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. března 2014

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu